

ПРО ВАРІАНТНІСТЬ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ІЗ НАЙМЕНУВАННЯМИ ГРОШОВИХ ОДИНИЦЬ*

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 1 (43)

УДК 811.161.2'373.7:81'276.2

DOI:10.24144/2663-6840/2020.1(43).294–298

Шестакова-Стукун А. Про варіантність фразеологізмів із найменуваннями грошових одиниць; кількість бібліографічних джерел – 23; мова українська.

Анотація. Фразеологія завжди надає великі можливості для дослідження мовної картини світу. Мета цієї статті – аналіз аксіологічної картини світу мови на прикладі варіативності фразеологізму *я не червонець, чтобы всем нравиться / я не червінець, щоб усім подобатися*. У цій статті визначаються принципи варіативності у фразеології, а також аналізується вибрана фразеологічна одиниця. Розглядається її наявність в словниках, значення й походження. Фразеологічна одиниця активно вживається в обох мовах, але в кожній із них існує безліч варіантів цієї одиниці, як із грошовим компонентом, так і зі словами, що не мають стосунку до грошей – живими й неживими предметами. У мовленні трапляються як поширені заміни грошового компонента, так і індивідуально-авторські вживання, що представляють дослідницький інтерес. Приклади вживання, у яких піддається варіативності грошовий компонент, були обрані з інтернету: Національного корпусу російської мови, а також з різних інтернет-сайтів, блогів, форумів, інтерв'ю. Ми зафіксували актуальні в цей час вислови з живої мови, преси. Завдяки аналізу було встановлено, які грошові одиниці трапляються в обох мовах: це *червонець / червінець, рубль, гривня, доллар / долар* тощо. В обох мовах були визначені збіги і відмінності у вживанні слів, що позначають грошові одиниці, виділені найбільш використовувані в мові слова. Розглядаючи причину цього явища, визначемо ціннісні орієнтири двох культур. На основі виділених найбільш активних у мові слів був визначений фрагмент аксіологічної картини світу в російській та українській мовах. Основні положення цієї статті можуть бути корисні філологам, славістам, а також студентам, магістрантам, аспірантам, які звертаються до такої проблеми в своїх науково-дослідних роботах.

Ключові слова: слов'янська фразеологія, варіантність фразеологізмів, аксіологічна картина світу, російська мова, українська мова.

Постановка проблеми. Сьогодні, коли звернення до особистості людини відіграє важливу роль в гуманітарному знанні, міждисциплінарність є одним із важливих напрямків досліджень. Вивчення мов нерозривно пов'язане з вивченням культур народів, різних домінант, що відображаються в картинах світу. Дослідження концептів дозволяють представити ціннісні орієнтири, які існують в уявленнях народу. Одним із таких явищ є гроші – реалія, яка безпосередньо входить в коло цінностей людей, і тому не може не бути відображена у фразеології.

Аналіз досліджень. Фразеологічне розмаїття мови широко представлене у варіантах фразеологічних одиниць (далі – ФО). Під фразеологічним варіантом в нашій статті розуміються «різні прояви однієї і тієї ж сутності, наприклад, видозміни однієї і тієї ж одиниці, яка при всіх змінах залишається сама собою» [Русский язык, с. 60]. Варіативність – одна з основних особливостей цього рівня мови, оскільки активне вживання фразеологізмів тією чи іншою мірою тягне за собою появу різної кількості варіантів [Мокиєнко 1989, с. 10–12]. Комплексність фразеологізму як одиниці мови часто не може не провокувати в його складі перетворень, які здійснюються без зміни його загального значення: «для фразеологізмів, як одиниць більш складних в порівнянні зі словом, проблема варіантності є особливо актуальною, оскільки з ускладненням архітектоні-

ки мовної одиниці зростає різноманіття видів її варіювання» [Федуленкова 2005, с. 63].

Метою статті є огляд варіантності фразеологізмів, а також репрезентація ціннісних орієнтирів в російській та українській мовах.

Методи, використані в роботі: аналіз теоретичних джерел; метод вибіркового аналізу; метод кількісних підрахунків; порівняльно-описовий.

Виклад основного матеріалу. У цій статті розглядаємо варіантність фразеологізму *я не червонець, чтобы всем нравиться/я не червінець, щоб усім подобатися* в російській та українській мовах. Цей фразеологізм зафіксований у низці словників російської мови: «Энциклопедия народной мудрости» Н.В. Уварова, «Большой словарь цитат и крылатых выражений» К.В. Душенко, «Крылатые фразы и афоризмы отечественного кино» А.Ю. Кожевникова.

Також фразеологізм представлений у формі варіантів в інших джерелах: словнику В.П. Беляніна, І.А. Бутенко «Живая речь. Словарь разговорных выражений»: «*Я не доллар, чтобы всем нравиться*» [Белянин, Бутенко 1994, с. 182]. У цьому випадку представлено значення ФО: «про неможливість догодити всім». У словнику В.М. Мокиєнка, Т.Г. Нікітіної «Большой словарь русских поговорок» виявляємо: «*Я не пятьсот рублей, чтобы понравиться. Разг. Шутл.-ирон. Ответ-реплика тем, кому не нравится поведение говорящего*» [Мокиєнко, Никитина 2008, 733 – дополнения]. У словнику, на відміну від збірника В.П. Беляніна, вказано джерело фразеологізму: «Радио ФМ, 15.05.2014».

* Дослідження виконано за рахунок гранту Російського наукового фонду (проект №20-18-00091, реалізований в Санкт-Петербурзькому державному університеті).

Одна з найпоширеніших точок зору на походження ФО пов'язується з ім'ям І.О. Буніна. І дійсно, в літературі можна знайти цьому підтвердження. «Он нередко говорил с презрением к кому-то, утверждал свое право высказывать свои мнения, положительные или отрицательные, о чем угодно, идущие вразрез с общепринятыми.

– Я не червонец, чтобы всем нравится!» [Муромцева-Бунина 2007, с. 9]. «Любимой поговоркой его была: «Я не червонец, чтобы всем нравится!» – и в первый раз за весь день Иван Алексеевич улыбнулся» [Муромцева-Бунина 2007, 190]. «Так вот все колеблешься: что читать, чтобы не думали о своем, не смотрели на ботинки? Я не червонец, чтобы всем нравится, как говорил мой отец, я не честолюбив» [Бунин 1976, с.176]. Приписувати авторство безпосередньо російському письменникові складно, тим більше, сам він пише, що запозичив вислів від свого батька. Звернувшись до вищезгаданого словника К.В. Душенку, у статті, присвяченій цьому вислову, знаходимо згадку про нього ще й письменником П.А. Вяземським: «Мы упомянули выше, что Киселёв, многими любимый и уважаемый, был нрава несколько крутого и желчного, следовательно, имел и недоброжелателей. «Отчего это, Фёдор Иванович, многие вас не любят?» – кто-то спросил его. «А почему же всем любить меня? Разве я червонец?» [Вяземский 1988, с. 237]. Тому приписувати І.О. Буніну авторство зазначеної ФО нам видається неправомірним. Звичайно, письменник сприяв його популяризації, але походження вислову, очевидно, фольклорне.

Водночас у мові широко представлені численні варіанти фразеологізму *я не червонец, чтобы всем нравится*. Зміні піддається «грошовий» компонент, на місці якого вживаються різноманітні одиниці та способи їхнього вираження. При цьому в єдності з грошовою одиницею виступають живі й неживі предмети, жодним чином не пов'язані з товарно-грошовими відносинами (*цукерка, дівчина* тощо). У цій статті ми розглянемо варіанти, які називають гроші і простежуються в російській та українській мовах. Ми відібрали приклади, що трапляються в Національному корпусі російської мови, а також на різних інтернет-сайтах. Переважно виявляються приклади зі ЗМІ – назви статей, витяги з інтерв'ю. Водночас подібними ФО наповнені блоги та форуми. Подібні приклади розширюють картину цінностей, вбираючи в себе також індивідуально-авторські вживання, оскільки вони теж містять важливі для дослідження дані, відкриваючи можливі перспективи для наукових студій.

У російській мові, звичайно, вживаним є варіант зі словом *червонец*. Також існують фразеологізми з компонентами *рубль* і більш популярним словосполученням *сто рублей*: «На все это хочется дать один общий ответ. Господа хорошие, PR-специалист не червонец, чтобы всем нравится» [12]; «Я скажу одно: министр, это, конечно, не рубль, чтобы всем нравится» [13]; «Я понимаю, что экскурсовод – это почти как официант. Но я не сто рублей, чтобы всем нравится» [14].

До цих одиниць часто додається означення *золотой*: *золотой рубль, золотой червонец, золотая монета*: «Он часто повторял бунинскую фразу: «Я не золотой рубль, чтобы всем нравится» [15]. І в цьому випадку журналіст, покликаючись на гіпотетичного автора фразеологізму, дещо спотворює його початкову форму.

Також відзначені варіанти з компонентами *медный пятак, целковый, 5 копеек, алтын, гривенник* і безпосередньо сама лексема *деньги*.

Широко використовуються фразеологізми з назвою іноземної валюти. Їхня поява зумовлена впровадженням в економіку Росії протягом останніх тридцяти років розрахунків спочатку в доларах, а згодом у євро. Тут уживаються як самі одиниці – *доллар* і *євро*, так і різноманітне їхнє кількісне вираження, зазвичай у кількості, кратній 100: *сто долларов, сто баксов, стодолларовая купюра, евро, сто, пятьсот евро*. «Говорят, что любая реклама хороша для артиста, кроме некролога. Я не доллар, чтобы всем нравится» [16]; «Я не собираюсь ни для кого быть объектом симпатий. Я не стодолларовая купюра, чтобы всем нравится» [17]; «Тина Канделаки: «Я не доллар и не евро, чтобы всем нравится!» Интервью с известной телеведущей» [18].

Найпоширенішими в російській мові є такі одиниці: *червонец, сто рублей, доллар, сто долларов, стодолларовая купюра*.

У словниках української мови цей фразеологізм не зафіксований. Ця мовна одиниця вживається в мовленні носіїв як калька з російської: *я не червінець, щоб усім подобатися*. Це можна простежити за матеріалами преси, представленої в інтернеті, а також на форумах і в блогах. Існування такої кальки можливе завдяки наявності в українській мові слова *червінець* з аналогічним російській розмовним значенням 'десять карбованців' [Словник української мови XI, 1980, с. 236]. Водночас варіантів із компонентами *червінець (золотий червінець)* спостерігаємо незначну кількість. Наявна у фразеологічних варіантах основна українська валюта: *гривня, нові дві гривні, 100-гривнева купюра*: «Валентин Наливайченко: «СБУ не гривня, щоб усім подобатися» [19]; «Нікому не дозволяйте привселюдно себе критикувати. Ви ж бо їм не нові дві гривні, щоб усім подобатися» [20]. Водночас широке розповсюдження в економіці України такої валюти, як долар, також не обійшлося без уваги фразеології: трапляються варіанти зі словами *доллар, евро: 100 долларів, стодолларова купюра, сотка баксів, 500-єврова купюра*: «Ірина Морозюк: Я не 100 долларів, щоб усім подобатися» [21]; «Зеленський – не 500-єврова купюра, щоб усім подобатися» [22]; «Розробник про новий логотип Львівщини: Це не доллар, щоб усім подобатися» [23].

Грошові одиниці з прикметником *золотий* в українській мові також трапляються: *золотий червінець, золотий гриш*.

Однак, найпоширенішим виявляється варіант фразеологізму з компонентом *доллар*. Популярні також *стодолларова купюра, 100 долларів, сотка баксів*.

Висновки. Таким чином, при виділенні найбільш уживаних компонентів і порівнянні їх у двох

мовах, можемо відзначити такі домінанти:

а) російська – *червонец, сто рублей, доллар, сто долларов*;

б) українська – *долар, стодоларова купюра, 100 доларів, сотка баксів*.

Аналізуючи отримані дані, можна сказати, що оригінальний компонент *червонец/червінець* широко представлений у варіантах фразеологізму в російській мові, в українській – набагато рідше, часто – з покликанням на І.О. Буніна.

Найпоширеніший компонент, який використовується у варіантах фразеологізму, як показують наші джерела, – *доллар/долар* і сума в 100 грошових одиниць (*100 рублей, 100 долларов, 100 доларів, 100-гривнева купюра*), а також пов'язані з цим словосполучення (*стодоларова купюра, купюра в 100 долларов* та ін.).

Різноманітність у номіналах і назвах іноземної валюти може бути викликана неперестиг-

ністю внутрішньої, яка і в одній, і в іншій країні має більш низький (у порівнянні з долларом і євро) курс, є не настільки платоспроможною і, отже, не настільки «привабливою». Хоча національну валюту в цьому випадку носії російської мови використовують частіше.

В обох мовах наявні одиниці з прикметником, що позначає матеріал, – *золотой/золотий (золотой червонец – золотий червінець, золотий рубль, золотий гриш)*.

Загалом в аксіологічній картині світу обох мов спостерігається трактування іноземної валюти як більш цінної, ніж внутрішня. Крім цього, сума, кратна 100 (*100 рублей, 100 долларов, 500-єврова купюра*), також може бути зарахована до найбільш значущих одиниць. Ці фразеологічні одиниці у своїй єдності, безсумнівно, відображають національну картину світу і національні цінності російської та української мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белянин В.П., Бутенко И.А. Живая речь: Словарь разговорных выражений. Москва: Изд-во ПА-ИМС, 1994. 183 с.
2. Бунин И.А. Автоинтервью (Публикация и вступление А.К. Бабореко). *Наука и жизнь*. 1976. № 6. С. 127–128.
3. Вяземский П.А. Стихотворения. Воспоминания. Записные книжки. Москва: Правда, 1988. 478 с.
4. Душенко К.В. Большой словарь цитат и крылатых выражений: 13300 цитат и крылатых выражений из области литературы, истории, политики, науки, религии, философии и популярной культуры. Москва: Эксмо: ИНИОН РАН, 2011. 1215 с.
5. Мокиенко В.М., Никитина Т.Г. Большой словарь русских поговорок. Москва: ЗАО «ОЛМА Медиа Групп», 2008. 784 с.
6. Мокиенко В.М. Славянская фразеология. Москва: Высшая школа, 1989. 286 с.
7. Муромцева-Бунина В.Н. Жизнь Бунина; Беседы с памятью. Москва: Вагриус, 2007. 509 с.
8. Русский язык: энциклопедия / гл. ред. Ю.Н. Караулов. Москва: Дрофа, 2008. 703 с.
9. Словник української мови: в 11 т. Київ: Наукова думка, 1980. Т.11. 700 с.
10. Уваров Н.В. Энциклопедия народной мудрости: (пословицы, поговорки, афоризмы, крылатые выражения, сравнения, устойчивые словосочетания, встречающиеся в русском живом языке во второй половине XX – начале XXI веков). Москва: Инфра-Инженерия, 2009. 583 с.
11. Федуленкова Т.Н. Фразеологическая вариативность как лингвистическая проблема. *Вестник ОГУ*. 2005. № 4. С. 62–69.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

12. Я не червонец, чтобы всем нравится. URL: http://derevyan.com/articles/tvorchestvo/professionalnoe/ya_ne_chervonec_chtoby_vsem_nravitsya.html (дата звернення 09.04.2020).
13. Министр не рубль, чтобы всем нравится: Медведев отчитался перед Госдумой // URL: <https://www.forbes.ru/sobytiya/ekonomika/237734-ministr-ne-rubl-chtoby-vsem-nravitsya-medvedev-otchitalsya-pered-gosdumoi> (дата звернення 09.04.2020).
14. Дымский монастырь. URL: <https://bogumil.livejournal.com/175812.html> (дата звернення 09.04.2020).
15. Старший брат. *Известия*. URL: <https://iz.ru/news/327794> (дата звернення 09.04.2020).
16. Я не доллар, чтобы всем нравится // <http://baik-info.ru/sm/2012/49/027001.html> (дата звернення 09.04.2020).
17. Юлия Джима: «Я не стодолларовая купюра, чтобы всем нравится». URL: <https://sport.ua/news/385657-yuliya-dzhima-ya-ne-stodollarovaya-kupyura-chtoby-vsem-nravitsya> (дата звернення 09.04.2020).
18. Тина Канделаки: «Я не доллар и не евро, чтобы всем нравится!» Интервью с известной телеведущей. URL: <https://www.psych.ru/tina-kandelaki-ya-ne-dollar-i-ne-evro-chtoby-vsem-nravitsya> (дата звернення 09.04.2020).
19. Валентин Наливайченко: «СБУ не гривня, щоб усім подобатися». URL: <https://fraza.ua/stenograms/41436-valentin-nalivaychenko-sbu-ne-grivnya-schob-usm-podobatisya> (дата звернення 09.04.2020).
20. Гороскоп для справжніх укропів на січень 2019 року. URL: <https://ukrop.party/uk/news/central/12140-goroskop-dlya-spravzhnikh-ukropiv-na-sichen-2019-roku> (дата звернення 09.04.2020).
21. Ирина Морозюк: Я не 100 доларів, щоб усім подобатися. Велике і відверте інтерв'ю епатажної Три-

ни Морозюк. URL: <https://www.ua-football.com/ua/lifestyle/lifestyle-news/1548745449-irina-morozyuk-ya-ne-100-dollariv-schob-usim-podobatisya.html> (дата звернення 09.04.2020).

22. Найсолодший період свого медового місяця з українськими виборцями Зеленський витратив на імітацію бурхливої діяльності... URL: <https://wz.lviv.ua/interview/396033-naisolodshyi-period-svooho-medovoho-misiatsia-z-ukrainskymu-vyborciamy-zelenskyi-vytratyv-na-imitatsiiu-burkhlivoi-diialnosti> (дата звернення 09.04.2020).

23. Розробник про новий логотип Львівщини: Це не долар, щоб усім подобатися. URL: https://zik.ua/news/2019/01/31/rozrobnyk_pro_novu_logotyp_lvivshchyny_tse_ne_dolar_shchob_usim_podobatisya_1500087 (дата звернення 09.04.2020).

REFERENCES

1. Belyanin V.P., Butenko I.A. (1994) Zhivaya rech: Slovar razgovornykh vyrazheniy [Live speech: Dictionary of colloquial expressions]. Moskva: Izd-vo PAIMS. 183 s. [in Russian].
2. Bunin I.A. (1976) Avtointervyu [Auto interview] (Publikaciya i vstuplenie A.K. Baboreko). *Nauka i zhizn.* №6. S. 127–128 [in Russian].
3. Vyazemskiy P.A. (1988) Stihotvoreniya. Vospominaniya. Zapisnyie knizhki [Poems. Memories. Notebooks]. Moskva: Pravda. 478 s. [in Russian].
4. Dushenko K.V. Bolshoy slovar tsitat i krylatykh vyrazheniy [A large dictionary of quotes and catchphrases] (2011): 13300 tsitat i krylatykh vyrazheniy iz oblasti literatury, istorii, politiki, nauki, religii, filosofii i populyarnoy kultury. Moskva: Yeksmo: INION RAN. 1215 s. [in Russian].
5. Mokienko V.M., Nikitina T.G. (2008) Bolshoy slovar russkikh pogovorok [A large dictionary of Russian sayings]. Moskva: ZAO «OLMA Media Grupp». 784 s. [in Russian].
6. Mokienko V.M. (1989) Slavyanskaya frazeologiya [Slavic phraseology]. Moskva: Vysshaya shkola, 1989. 286 s. [in Russian].
7. Muromtseva-Bunina V.N. (2007) Zhizn Bunina; Besedy s pamyattyu [Bunin's life; Conversations with memory]. Moskva: Vagrius. 509 s. [in Russian].
8. Russkiy yazyk: entsiklopediya [Russian language: encyclopedia] (2008) / gl. red. Yu.N. Karaulov. Moskva: Drofa. 703 s. [in Russian].
9. Slovyk ukrainskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language] (1980): v 11 t. Kyiv: Naukova dumka. T. 11. 700 s. [in Ukrainian].
10. Uvarov N.V. (2009) Entsiklopediya narodnoy mudrosti: (poslovitsy, pogovorki, aforizmy, krylyatye vyrazheniya, sravneniya, ustoyichivye slovosochetaniya, vstrechayushchiesya v russkom zhivom yazyke vo vtoroy polovine XX – nachale XXI vekov) [Encyclopedia of folk wisdom: (proverbs, sayings, aphorisms, catchphrases, comparisons, stable phrases found in the living Russian language in the second half of the 20th– early 21st centuries)]. Moskva: Infra-Inzheneriya. 583 s. [in Russian].
11. Fedulenkova T.N. (2005) Frazeologicheskaya variativnost kak lingvisticheskaya problema [Phraseological variability as a linguistic problem]. *Vestnik OGU.* №4. S. 62–69 [in Russian].
12. Ya ne chervonet, chtobyi vsem nravitsya [I'm not a gold piece to please everyone]. URL: http://derevyan.com/articles/tvorchestvo/professionalnoe/ya_ne_chervonec_chtobyi_vsem_nravitsya.html (дата звернення 09.04.2020) [in Russian].
13. Ministr ne rubl, chtobyi vsem nravitsya: Medvedev otchitalsya pered Gosdumoy [The minister is not a ruble to please everyone: Medvedev reported to the State Duma]. URL: <https://www.forbes.ru/sobytiya/ekonomika/237734-ministr-ne-rubl-chtobyi-vsem-nravitsya-medvedev-otchitalsya-pered-gosdumoi> (дата звернення 09.04.2020) [in Russian].
14. Dyimskiy monastyr [Dymsky monastery]. URL: <https://bogumil.livejournal.com/175812.html> (дата звернення 09.04.2020) [in Russian].
15. Starshiy brat [Older brother]. *Izvestiya.* URL: <https://iz.ru/news/327794> (дата звернення 09.04.2020) [in Russian].
16. Ya ne dollar, chtobyi vsem nravitsya [I'm not a dollar to please everyone]. <http://baik-info.ru/sm/2012/49/027001.html> (дата звернення 09.04.2020) [in Russian].
17. Yuliya Dzhima: «Ya ne stodollarovaya kupyura, chtobyi vsem nravitsya» [«I'm not a hundred dollar bill for everyone to like»]. URL: <https://sport.ua/news/385657-yuliya-dzhima-ya-ne-stodollarovaya-kupyura-chtobyi-vsem-nravitsya> (дата звернення 09.04.2020) [in Russian].
18. Tina Kandelaki: «Ya ne dollar i ne evro, chtobyi vsem nravitsya!» [«I am not a dollar or a euro to please everyone!»]. Intervyu s izvestnoy televedushchey. URL: <https://www.psyh.ru/tina-kandelaki-ya-ne-dollar-i-ne-evro-chtobyi-vsem-nravitsya> (дата звернення 09.04.2020) [in Russian].
19. Valentyn Nalyvaichenko: «SBU ne hryvnia, shchob usim podobatysya» [Valentyn Nalyvaichenko: «The SBU is not a hryvnia to please everyone»]. URL: <https://frazua.com/stenograms/41436-valentin-nalivaychenko-sbune-grivnya-schob-usm-podobatisya> (дата звернення 09.04.2020) [in Ukrainian].
20. Horoskop dlya spravzhnikh ukropiv na sichen 2019 roku [Horoscope for real ukropiv for January 2019]. URL: <https://ukrop.party/uk/news/central/12140-goroskop-dlya-spravzhnikh-ukropiv-na-sichen-2019-roku> (дата звернення 09.04.2020) [in Ukrainian].

21. Irina Morozyuk: Ya ne 100 dolariv, schob usim podobatysya [I'm not 100 dollar to please everyone]. Velyke I vIdverte Interv'yu epatazhnoYi Irini Morozyuk. URL: <https://www.ua-football.com/ua/lifestyle/ls-news/1548745449-irina-morozyuk-ya-ne-100-dolariv-schob-usim-podobatysya.html> (data zvernennya 09.04.2020) [in Ukrainian].

22. Naysolodshiy period svoho medovoho misyatsia z ukrainskymy vybortsiamy Zelenskyi vyratyv na imitatsiyu burhlyvoi diyalnosti... [Zelensky spent the sweetest period of his honeymoon with Ukrainian voters imitating violent activity]. URL: <https://wz.lviv.ua/interview/396033-naisolodshiy-period-svoho-medovoho-misiatsia-z-ukrainskymy-vybortsiamy-zelenskyi-vytratyv-na-imitatsiyu-burkhlyvoi-diialnosti> (data zvernennya 09.04.2020) [in Ukrainian].

23. Rozrobnyk pro novyi lohotyp Lvivshchyny: Tse ne dolar, schob usim podobatysya [Developer of the new logo of Lviv region: This is not a dollar for everyone to like]. URL: https://zik.ua/news/2019/01/31/rozrobnyk_pro_novyuy_logotyp_lvivshchyny_tse_ne_dolar_shchob_usim_podobatysya_1500087 (data zvernennya 09.04.2020) [in Ukrainian].

ABOUT THE VARIATION OF PHRASEOLOGICAL UNITS WITH NAMES OF MONETARY UNITS

Abstract. The purpose of this article is to analyze the axiological picture of the language at the example of variability of phraseological unit *я не червонец, чтобы всем нравится/я не червінець, щоб усім подобатися* in Russian and Ukrainian languages. The research on national worldview deals with different branches of linguistics, including phraseology. We examine some previous work and consider the principles of variability in phraseology. We explore the presence of the considered phraseological unit and its meaning in dictionaries. The origin of the unit is to be established, including its first appearance in literature. This phraseological unit is actively used in the language, but there are many variations of it, both with a monetary component, and with words that are not related to money, objects, people, animals, etc. There are common substitutions and also individual author's usage. We have selected examples of this one phraseological unit from the Internet (the National corpus, as well as from websites, blogs, forums, and interviews), in which the monetary component is liable to variation. We took them from the Internet, because in this case it can reveal expressions that are currently relevant in the press and in speech. Our analysis determined monetary units in variants of this phraseological unit in both languages in question. This is *червонец/червінець, рубль, гривня, доллар/долар*, etc. The matches and discrepancies of these components in both languages were figure out. We have identified the most used words in speech, and tried to determine the reason for this phenomenon. The contributions made should be of wide interest because they determined the value orientations of the two cultures. Based on the selected most popular words, we have compiled a fragment of the axiological picture of the world in these two languages.

Keywords: Slavic phraseology, phraseological variations, axiological picture of the world, Russian language, Ukrainian language.

© Шестакова-Стукун А., 2020 р.

Альона Шестакова-Стукун – аспірант кафедри слов'янських мов філологічного факультету Санкт-Петербурзького державного університету, старший викладач кафедри російської мови та довузівської підготовки Російського державного гідрометеорологічного університету, Санкт-Петербург, Росія; <https://orcid.org/0000-0002-0674-1374>

Alyona Shestakova-Stukun – postgraduate student at the Department of Slavic languages, Saint Petersburg State University, Senior lecturer of the Department of the Russian Language and Pre-University Education, Russian State Hydrometeorological University, Saint Petersburg, Russia; <https://orcid.org/0000-0002-0674-1374>